

Araştırma Makalesi / Research Article

KOBİ'LERDE ÜRETİLMİŞ KÂR (ZARAR) KAVRAMI VE TESPİTİNE YÖNELİK BİR YÖNTEM ÖNERİSİ

Engin MERİÇ*

THE CONCEPT OF PROFIT (LOSS) GENERATED IN SMEs AND A PROPOSAL METHOD FOR ITS DETERMINATION

Öz

Üretim yapan KOBİ'lerde (özellikle mikro ve küçük ölçekli) kâr veya (zarar) hesaplamaları, kayıt düzeni yetersizliği ve birçoğunda muhasebe kayıtlarının işletme dışında tutulması nedeniyle zorlaşmakta ve finansal açıdan hedeflenen sonuçlar elde edilemeyebilmektedir. Kayıt düzeni yetersizliği ayrıca bütçe fiili durum mukayeselerinin yapılmasını da zorlaştırmaktadır. KOBİ'lerin hedefledikleri kârlara ulaşabilmelerinde ve lehte tedbirler alabilmeleri noktasında işletme ile ilgili günlük üretim adetlerine, gelir-gider verilerine, maliyet verilerine ve bütçe-fiili durum mukayese bilgilerine sahip olmaları gerekmektedir. Bu amaçla, KOBİ'lerin söz konusu verilere sahip olmalarına ve hedeflerine ulaşmalarına katkı sağlayacağı düşünülen üretilmiş kâr (zarar) kavramı ve hesaplanmasına yönelik bir yöntem önerisi sunulmuştur. Çalışmada önerilen yöntemin uygulanması neticesinde, olumsuz sapmaların tespit edilerek iyileştirme kararlarının alınmasında ve söz konusu olumsuzlukların düzeltilerek lehte sonuçlar elde edilebilmesinde son derece etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ), Üretilmiş Kâr (Zarar), Gelir-Gider hesaplaması, Maliyet, Bütçe-Fiili Durum Mukayesesi.

Abstract

Profit or (loss) calculations in manufacturing SMEs (especially micro and small scale) become difficult due to the inadequacy of record order and in many of them the accounting entry are kept out of the operation and financially targeted results may not be achieved. Inadequacy of accounting entry also makes it difficult to make comparisons of the actual budget. SMEs need to have daily production

* Öğr. Gör. Dr., Trakya Üniversitesi, e-posta: enginmeric@trakya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0965-3089>.

İntihal Taraması: Bu makale intihal taramasından geçirilmiştir.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Engin Meriç).

Atıf: Meriç, E. (2021), Kobi'lerde Üretilmiş Kâr (Zarar) Kavramı ve Tespitine Yönelik Bir Yöntem Önerisi, 21(2), *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 1-20, <https://doi.org/10.11616/basbed.vi.854397>.

Makale Gönderim Tarihi: 05.01.2021

Makale Kabul Tarihi: 02.05.2021

numbers, income-expenditure data, cost data and budget-actual situation comparison information related to the enterprise in order to reach their targeted profits and take favorable measures. For this purpose, the concept of produced profit (loss) and a method proposal for its calculation, which is thought to contribute to SMEs having the aforementioned data and reaching their goals, is presented. As a result of the application of the proposed method in the study, it has been concluded that it is extremely effective in determining the negative deviations and making improvement decisions, and in obtaining favorable results by correcting the said negativities.

Keywords: Small and Medium Sized Enterprise (SME), Generated Profit (Loss), Income-Expense Calculation, Cost, Budget-Actual Situation Comparison.

1. Giriş

Ülke ekonomilerinin önemli yapı taşlarından bir tanesi olarak kabul edilen KOBİ'ler, ülkemizde imalat sanayinde faaliyette bulunan işletmelerin %99'unu oluşturmaktadırlar (Mizrahi, 2011: 308). OECD ülkelerindeki imalat sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin de %95'inden fazlasını oluşturan KOBİ'ler, aynı zamanda dünya ekonomilerinin büyük bir çoğunluğunda da istihdamın üçte ikisini oluşturmaktadır (Bayraktaroğlu, Sarıtaş ve Kalkan, 2015: 11).

Yoğun rekabet ortamı ve teknolojik anlamdaki gelişmeler işletmelerde planlama ve kontrol işlevlerinin sağlanması noktasında gereksinim duyulan bilgi alanlarını genişletmiştir. Bu sebepten dolayı söz konusu fonksiyonlar açısından önemli olan muhasebe bilgilerine ait süreçlerin yetkinliği ve yeterliliği önem arz etmektedir. Yine ülkemizdeki işletmelerin çok büyük bölümünü oluşturan KOBİ'lerde muhasebe bilgilerinin hangi yönetsel kararlarda kullanıldığının bilinmesi önemlidir (Kaygusuzoğlu ve Uluyol, 2011: 303).

Günümüzde üretim maliyetlerinin hayati bir öneme sahip olduğu ve ürünlerin satılabilirliğinin ancak üretim öncesi hedeflenen maliyetlerin realize olmasıyla gerçekleşebileceği söylenebilir. Bu bağlamda KOBİ'ler için verimlilik ve buna bağlı olarak maliyetler son derece önem taşımaktadır. Bu bakımdan özellikle küçük ölçekli KOBİ'lerin siparişe dayalı üretim yerine verimliliğe endeksli üretim planları ile çalışmalarını gerekmektedir. Bu da doğal olarak stok yönetimini (stok maliyetlerini) beraberinde getirmekte, daha az stok maliyeti ise daha yüksek satış oranları ile mümkün olabilmektedir. Sonuç olarak işletmelerin maliyetlerini, dolayısıyla da günlük gelir giderlerini bilmeleri satılabilir ürün fiyatlarına sahip olunması açısından önem arz etmektedir.

KOBİ'ler (özellikle mikro ve küçük ölçekli) kâr (zarar)'larını hesaplamada kayıt düzeni eksikliği ve kayıtlarını işletme dışında tutmaları gibi

nedenlerden dolayı zorlanmakta ve doğru sonuçlar elde edememektedirler. İşletmeler için son derece önemli olan ve çok kısa süreler içerisinde elde edilmesi gereken bilgileri, dönem dönem aylık mizanlar, 3'er aylık dönemsel belgeler ve ya yılsonu bilançolarından görmeye çalışmaktadırlar. Bu durum ise, düzeltici önlem ve tedbirlerin alınmasında geç kalınmış olması sebebiyle işletmelere zarar vermektedir.

Çalışmada KOBİ'lere yönelik; günlük üretimleri ile ilgili gelir-giderlerini ve maliyetlerini bilmeleri noktasında üretilmiş kâr (zarar) kavramı ve hesaplama yöntemi üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda cari gün içerisinde üretilerek stok kayıtlarına alınmış ürünlerin, çalışmada önerilen gelir-gider hesaplama ölçütleri ile ilgili hesaplar oluşturularak üretilmiş kâr (zarar) sonucuna varılması önerilmiştir.

2. Literatür

Literatür taraması sırasında yapılan araştırmalarda KOBİ'lerde, kâr (zarar) hesaplama, kayıt düzeni, bütçe-fiili durum mukayeseleri ile maliyet ve gelir-gider tespitlerine ilişkin çalışmalardan bazıları aşağıda aktarılmıştır.

McMahon (2001) etkin bir biçimde gerçekleştirilen finansal raporlama uygulamalarının rekabetin parçası olarak görülerek diğer işlevsel yeteneklerle birlikte ele alındığında, KOBİ'lerin daha etkili ve verimli bir şekilde yönetilmesini sağlayarak potansiyellerini önemli ölçüde geliştireceğini aktarmıştır.

Maingot ve Zeghal (2006), KOBİ'lerde finansal raporlama ile ilgili olarak çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalarda, finansal bilgi sisteminin önemine ilişkin işletmelerin farkındalıklarının genel olarak düşük seviyede olduğunu aktarmışlardır. Ayrıca, işletmelerde mali tabloların sadece yasal sorumlulukları yerine getirme amaçlı hazırlandığı ve yöneticilerin muhasebe sisteminden elde edilen verilerin yönetim işlevlerinin etkinliği açısından sağlanabilecek katkıların farkında olmadıkları vurgulanmıştır.

Mbroh (2012), KOBİ'ler için muhasebe bilgi sistemi ile sağlanacak bilgilerin belirli periyotlarda iş süreçleri hakkında yöneticilere ve işletme içerisindeki ilgili kullanıcılara veri sağlaması gerekliliği vurgulamıştır. Ayrıca, işletmeler için oldukça önemli veriler arasında olan nakit akışına ait verilerin kayıt altına alınması ve yıllık bazda finansal tahminlerin tespiti noktasında iyi işleyen bir muhasebe bilgi sistemi oluşturulmasının gerekliliğini, oluşturulacak olan bu sistemin bankalar aracılığıyla sağlanan finansman ihtiyacının karşılanabilmesi noktasında gerekli olan mali tabloların hazırlanmasında, bilhassa üretim işletmelerindeki üretim maliyetleri ve ürün fiyatlarının belirlenmesinde bilgi sağlaması gerektiğini aktarmıştır.

Bayraktaroğlu, Sarıtaş ve Kalkan (2015), KOBİ yöneticilerinin muhasebe bilgi sistemini kullanma düzeylerinin araştırılmasına yönelik gerçekleştirdikleri çalışmada, yöneticilere istenen zamanda doğru mali bilgileri sağlayarak yönetsel kararların alınmasında muhasebe bilgi sisteminin yöneticilere katkı sağladığını vurgulamışlardır. Ayrıca iyi ve sağlıklı uygulanan bir muhasebe sisteminin işletmeler için daha iyi bir yönetim sağlayacağı, karar süreçlerinde kullanılacak bilgilerin zamanında elde edilmesinin işletme performansını artıracaklarını bu sayede de işletmelerin maliyetlerini azaltarak, satışlarını maksimize etmeleri ve kâr seviyelerini yükselterek rakiplerine karşı rekabet avantajı elde etme ve büyüme hedeflerine ulaşmada yeteneklerini arttıracaklarını belirtmişlerdir.

Karakaya Demirkutlu (2015), maliyet yönetimi ve KOBİ'lerin farkındalıkları hakkında yaptığı araştırma kapsamında imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin maliyet yapıları ve maliyet yönetim sistemine bakış açılarını ortaya koymayı amaçladığı çalışmasından elde ettiği sonuçlara göre, araştırma verilerinin elde edildiği 71 KOBİ'den %75'inin maliyet yönetim sistemlerinden herhangi birini kullanmadığını, maliyet yönetimi konusunda maliyetlerin takibi için ayrı bir ünite oluşturan KOBİ'lerin oluşturmayanlara kıyasla farkındalıklarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. İşletmelerin maliyet yönetimi hakkında olumlu görüşlere sahip olmalarına rağmen, yöntemleri işletmelerinde uygulamaktan kaçındıkları ve maliyet yönetimi sistemi hakkında yeterince bilgi sahibi olunmadığı belirtilmiştir. Sonuç olarak, çalışma kapsamında verilerine erişilen KOBİ'lerin maliyet hesaplamaları ve takibinde geleneksel maliyet muhasebesi anlayışını sürdürdükleri ve maliyet yönetim sistemi anlayışının yaygınlaşmadığı aktarılmıştır.

Demir ve Gül (2015), üretim yapan KOBİ'lerde karar sürecinde muhasebe bilgi sisteminin etkilerini araştırdıkları çalışmalarında, muhasebe ve maliyet analizlerinin önemini yeterince kavranmadığı için muhasebe işlevinin, genelde işletme dışı bağımsız meslek mensupları aracılığıyla yasal birtakım yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla yapıldığını, buradaki amacın ise muhasebenin işletme ve yönetim için daha çok yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi için bilgi sağlayan bir öge olarak değerlendirildiği vurgulanmıştır.

Esmeray ve Buluş Dağlı (2017), muhasebe bilgi sisteminin KOBİ'lerde uygulanması hakkında yaptıkları araştırmada, sistemin en önemli tarafının, işletme yöneticisine devamlı olarak değişen kâr (zarar) durumu hakkında bilgi sağlaması olduğunu belirtmişlerdir. Yöneticilerin bu bilgileri etkin kullanma dereceleri başarı derecelerini etkilediğini ve KOBİ'ler için çok önemli ve gerekli bir yapı haline geldiğini vurgulamışlardır. Ayrıca muhasebe bilgi sistemi olmadan geçmiş performansların değerlendirilmesi

ve gelecekteki performansların tahmin edilmesi oldukça güçleştiğini aktarmışlardır.

Yılmaz ve Erdem (2019), muhasebe bilgi sisteminin KOBİ'lerin yönetimindeki yeri ve önemi ile ilgili gerçekleştirdikleri araştırmada, gösterilmekte olan önemin önceki araştırmalardan elde edilen verilere kıyasla arttığını fakat yine de uygulama aşamasında eksik kaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Yine çalışma kapsamında elde edilen sonuçlara göre başarı için muhasebe departmanı oluşturamayan KOBİ sahip ve yöneticilerinin kendilerini bu alanda asgari düzeyde bilgiyle donatarak bu engeli aşmayı başarabilmelerinin önemini vurgulamışlardır.

3. Kavramsal Çerçeve

KOBİ'lerin kuruluş aşamaları araştırıldığında, karar verme süreçlerinde basit kişisel gözlemler, eş dost tavsiyesi gibi faktörler etkili olmaktadır. İşletmelerin ömürleri hakkında Capital dergisi tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre; Türkiye'deki işletmelerin %80'i ilk 5 yıl içerisinde, %96'sı ise ilk 10 yıl içerisinde kapanmaktadır. Kurulan işletmelerin yalnızca %4'ü 10 yıldan daha uzun süre faaliyetlerini sürdürmektedir (Türkmen ve Yılmaz, 2019: 1).

KOBİ'lerin finansal sorunları yatırım aşamasında başlamakta ve işletmenin faaliyetleri süresince de devam etmektedir. KOBİ'lerin finans sorununun çeşitli kaynakları vardır. Sorunun önemli kaynaklarından birisi hem sahip hem yönetici olan girişimcilerin finansal yönetim konusunda bilgi ve tecrübe yetersizliğidir. Bilindiği gibi KOBİ'lerin sahip-yöneticileri çoğunlukla teknik kökenlidir. Ancak muhasebe ve finans konusunda yeterli donanımdan yoksundurlar (Uluyol, 2013: 91). Yöneticilerin bu eksikliği Türkiye açısından soruna başka bir boyut daha katmaktadır. Türkiye'de KOBİ'lerin yaşadığı finansman sorunu sadece finansal kaynakların yetersizliğinden değil, aynı zamanda sahip ve yöneticilerin bu hususları değerlendirmedeki yetersizliğinin de bir sonucudur (Sarıkahya, 2012: 178).

Tüm işletmeler kâr etmek ve uzun vadede sürekliliklerini sağlamak için kurulurlar. Bu açıdan birçok işletmenin kuruluş ana sözleşmesinde şirketin süresi "süresiz" olarak yazmaktadır. İşletmelerin süreklilikleri, faaliyetleri ile ilgili durumlarını, kâr veya (zarar)larını dolayısıyla maliyetlerini analize elverişli şekilde bilmelerinden geçmektedir.

İşletmelerde özellikle rutin olmayan kararlar alınırken gelir ve maliyetin ön plana çıktığı düşünüldüğünde, işletmeler için maliyetlerin önemi daha da artmakta ve verilerin sağlıklı bir biçimde tespit edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Maliyet yönetimi bir yandan maliyetlerin

belirlenmesini sağlarken, diğer yandan da maliyet unsurlarındaki değişikliklerin izlenerek kontrolünü sağlamaktadır (Alkan, 2001: 179-180).

Günümüzdeki rekabet şartlarında işletmelerin yönetiminde başarıyı belirleyen temel faktörlerden biri de yönetim kararlarında maliyet-fayda karşılaştırmalarıdır. Bu kapsamda işletmelerde planlamadan denetime tüm yönetim kararlarında söz konusu karşılaştırmalar maliyet verilerine işletme yönetiminde büyük önem kazandırmıştır (Büyükmirza, 2016: 44). Bu nedenle maliyetlerin gerçekçi ve doğru bir biçimde tespit edilmesi tüm işletmeler için büyük önem taşımaktadır.

Muhasebe sistemi ve raporlamaları gerçekçi bir şekilde ele alındığında, KOBİ'lerin daha etkin ve verimli yönetimini sağlamaktadır (McMahon, 2001: 162). Muhasebe sistemi fiili performans, alınan kararların mali analizleri, bütçeler ve mali planların dayandırılacağı bir temelin sağlanmasına katkıda bulunur (Mitchell vd., 1999: 8).

KOBİ'lerde muhasebe işlemleri sadece yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi için bir unsur olarak algılanabilmektedir. Bu da muhasebe sorunlarının baş göstermesine sebep olmaktadır. Başka bir deyişle KOBİ'lerde muhasebe sorunu değil muhasebe bilgilerinden yararlanma sorunu vardır. Muhasebe bilgileri işletmenin faaliyetleriyle ilgili karar alma süreçlerinde yol gösterici olduğundan, yönetim için oldukça önemlidir (Çelik ve Akgemci 2007: 135).

4. Araştırmanın Amacı, Modeli ve Bulguları

4.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın amacı, üretilmiş kâr (zarar) olarak adlandırabileceğimiz bu yöntem ile KOBİ'lerin gelir-giderlerini hesaplayabilmeleri ve günlük kâr veya (zarar)ları ile ilgili bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca üretim yapan özellikle mikro ve küçük ölçekli KOBİ'lerin yönetimlerini güçlendirmek, bütçelenmiş hedeflerindeki sapmaları tespit etmelerinde ve lehte revizyonlar yapabilmelerinde doğru kararlar almalarını sağlamaktır.

Çalışmada KOBİ'lerin cari gün içerisinde üretilen stok kayıtlarına alınmış ürünlerin tamamının satılacağı varsayımından hareketle gelir-gider hesaplamaları yapılmıştır. Hesaplamalar çalışmada belirtilen ölçütler üzerinden yapılarak KOBİ'lerin üretilmiş kâr (zarar) sonucuna varmaları hedeflenmiştir. Literatürde üretilmiş kâr (zarar) kavramı yöntemi ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamış olması nedeniyle hipotetik verilere dayanılarak örnek bir uygulama yapılmıştır.

4.2. Araştırmanın Bulguları

İşletmelerin kuruluş ve öncelikli amaçları kâr elde etmektir. Ancak işletmelerin faaliyetleri her zaman kâr ile sonuçlanmayıp dönem dönem (zarar) edilmesi söz konusu olabilmektedir.

Faaliyet sonucunu belirleyen kâr veya (zarar) olarak adlandırılan bu iki kavram ile ilgili gelir tablolarında;

- Brüt Satış Kârı veya Zararı
- Faaliyet Kârı veya Zararı
- Olağan Kâr veya Zarar
- Dönem Kârı veya Zararı
- Dönem Net Kârı veya Zararı

gibi kavramlar yer alırken literatürde ayrıca;

- ❖ Hedef Kâr
- ❖ Ekonomik Kâr
- ❖ İktisadi Kâr
- Δ Müstakbel Zarar
- Δ Muhtemel Zarar

gibi kavramlar yer almaktadır.

Yukarıda aktarılan kavramların açıklamalarına baktığımızda; Brüt Satış Kârı veya Zararı; işletmelerin bir dönem satışları ile satışların maliyetinin farkıdır. Faaliyet Kârı veya Zararı ise; işletmelerin esas faaliyetlerinden elde ettikleri kâr veya zarardır. Olağan Kâr veya Zarar kavramı; işletmelerin faaliyet kârı veya zararından diğer faaliyetlerden olağan gelir ve kârların eklenmesi olağan gider ve zararlarla finansman giderlerinin çıkarılması ile hesaplanan kâr veya zarardır. Dönem Kârı veya Zararı; işletmelerin vergi öncesi dönem kârlarını veya zararlarını gösterirken, Dönem Net Kârı veya Zararı ise; işletmelerin dönem sonlarında ödemekle yükümlü oldukları vergi tutarının düşüldükten sonraki dönem net kârı veya zararını göstermektedir.

Kâr ile ilgili olarak kullanılan diğer kavramlara bakıldığında; Hedef Kâr; uzun dönemli kâr analizine dayanan kâr marjı iken, Ekonomik Kâr; gelir, fırsatın maliyetini aştığında elde edilen kârdır. İktisadi Kâr ise; satış hasılatından açık ve zımni maliyetin çıkarılması ile hesaplanan kârdır. Zarar ile ilgili kullanılan kavramlara bakıldığında ise; Müstakbel Zarar; zararın hesap edildiği tarihe kadar gerçekleşmemiş fakat normal olarak gerçekleşmesi beklenen zarardır. Muhtemel Zarar ise; henüz

gerçekleşmeyen, eklenecek bir riskin gerçekleşmesi halinde doğma ihtimali bulunan zarardır.

KOBİ'lerin cari gün içerisindeki üretimlerinin tamamının satışlarını gerçekleştirip günlük hasılatlarını kestikleri faturalar üzerinden görmeleri zordur. Bir başka deyişle dönem dönem cari gün içerisinde kesilen faturalar üretimlerinin yarısını, bazen %20'sini, bazen ise %10'unu ya da üretimlerinden daha fazlasını teşkil edebilmektedir. Bu açıdan KOBİ'lerin cari gün içinde kestikleri faturalar ile o günkü kâr veya (zarar)'larını hesaplamaları olanaksızdır.

Bu bakımdan önerilen; KOBİ'lerin gelir-giderlerini, maliyetlerini sonuç olarak kâr veya (zarar)larını hesaplayabilmeleri için cari gün içinde ürettikleri stok kayıtlarına alınmış ürün miktarlarının tamamının satıldığı varsayımına dayanarak gelir-gider hesaplama ölçütleri ile cari gün içerisinde üretilmiş ürün adetleri ile gelirler, indirimler ve ilgili gider hesapları oluşturularak üretilmiş kâr (zarar)'ın tespit edilmesidir. Yöntemin uygulanmasının bütçe ile günlük gelir-gider mukayeselerinin yapılması, sapmalar söz konusu ise tedbir alınması ayrıca belirlenmiş hedefler ve revizyonların yapılması ile yönetsel anlamda kontrolün artırılması noktasında katkıları yüksek olacaktır.

Bu yöntemle işletmeler ay sonlarında, periyodik dönemler sonunda veya yılsonu kâr veya (zarar) tablolarında göreceği veriler ile ilgili ileriye dönük tedbirler alamama riskini de bertaraf edeceklerdir. Önerilen yöntem ile verilere zamanında ulaşılmış, gerekli durumlarda önleyici veya düzeltici tedbirler çok daha zamanında alınmış olacaktır. Ayrıca yöntemin işletme yöneticisi tarafından uygulanabilmesi ve farklı departmanlardan birçok veri ihtiyacı olmadan düzenlenebilme avantajları da günlük olarak uygulanmasını mümkün kılacaktır.

Ölçütler

Üretilmiş kâr (zarar) tespitine yönelik gelir ve giderlerin hesaplanmasındaki ölçütler;

1) Netleşmiş Giderlerin Tespiti Ölçütleri

- a) Sözleşmeler
- b) Tarifeler

2) Tüketime Göre Gider Hesaplama Ölçütleri

- a) Ücret Bordroları
- b) Maliyet hesaplamaları ile ilgili (ürün ağaçları)
- c) Sayaçlar

3) Günlük Fiili Harcama Tespit Ölçütleri

a) Cari gün içerisinde yapılan (faturalı harcamalar)

(Bakım-onarım giderleri, Nakliye giderleri, Seyahat giderleri, Noter masrafları vb.)

4) Tahminleme Yöntemi ile Gelir-Gider Tespit Ölçütleri

a) Bütçeler (hedefler)

b) Mizanlar (emsal)

olmak üzere 4 ana başlık altında toplanmıştır.

Üretilmiş kâr (zarar) tespitine yönelik gider hesaplama yöntemlerinin doğruluk dereceleri ise;

1) Netleşmiş Giderler Tespit Ölçütleri

Sözleşme ve tarifelere dayanması sebebiyle doğruluk derecesi %100 olarak alınabilir.

2) Tüketime Göre Gider Hesaplama Ölçütleri

Ücret Bordroları, ürün ağaçları ve sayaçlar üzerinden yapılan bu hesaplamalarda; fazla mesai, birim fiyatlarda değişiklik, fire-zayıtlar gibi unsurlardan dolayı bu bölümle ilgili gider tahminlerinde küçük sapmalar söz konusu olabilecektir.

3) Günlük Fiili Harcama Tespiti Ölçütleri

Cari gün içerisinde faturalı harcamaların gerçeği yansıtması nedeniyle doğruluk derecesi %100 olarak alınabilir.

4) Tahminleme Yöntemi Gider Tespit Ölçütleri

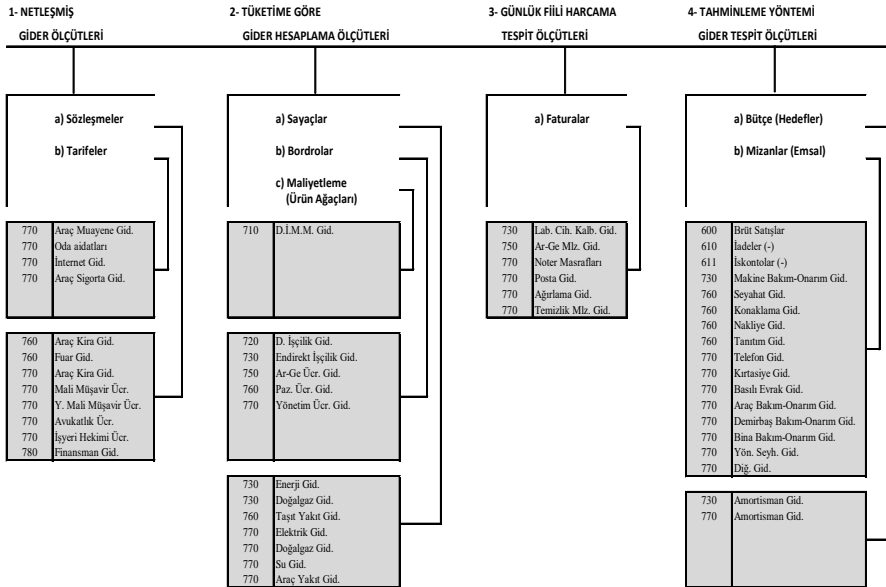
Bütçe ve bir önceki ay mizan gerçekleşmelerindeki tüketimler emsal alınarak gider hesaplamaları yapılmıştır. Tahminleme ile yapılan bu ölçüt ile ilgili gider tespitlerinde sapmalar olabilecektir. Yöntemde gelir-gider hesaplamalarında gerçeğe en yakın doğrulukta ulaşılabilecek ölçüt tespitleri üzerinde durulmuştur.

Üretilmiş kâr (zarar) hesaplama yöntemi ölçütleri ve kaynak etkenleri aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 1: Gelir-Gider Hesaplama Ölçütleri ve Kaynak Etkenleri Tablosu

	ÖLÇÜTLER	AÇIKLAMA (KAYNAK ETKENİ)
NETLEŞMİŞ GİD. ÖLÇÜTLERİ	Sözleşmeler	3. şahıslar veya kurumlar ile yapılan aylık/yıllık anlaşmalar
	Tarifeler	Oda aidatları Belediye aidatları İnternet paket tarifeleri vb.
TÜKETİME GÖRE GİD. HESAPLAMA ÖLÇÜTLERİ	Bordolar	Ücret bordroları
	Maliyetleme (Ürün Ağaçları)	Ürün ağacı
	Sayaçlar	Elektrik sayaçları - kw Su sayaçları - ton Doğalgaz sayaçları - m ³ Araç sayaçları - km
GÜNLÜK FİİLİ HARCAMA TESPİT ÖLÇÜTLERİ	Faturalar	Planlama dışı gün içerisinde gerçekleşen gider tipleri, araç bakım-onarım, temsil ağırlama, seyahat, konaklama vb. faturalı giderler
TAHMINLEME YÖNTEMİ GİD. TESPİT ÖLÇÜTLERİ	Bütçeler (Hedefler)	Cari yıl bütçesi
	Mizanlar (Emsal)	Bir önceki aynı mizan verileri

Şekil 1: Ölçütlerin Gelir-Gider Dağılımı Şeması



Ölçütlerin Uygulama Açıklamaları

1) Netleşmiş Giderlerin Tespiti Ölçütleri Uygulama Açıklaması

a) **Sözleşmeler:** 3. Şahıslar ile belirli bir süreyi kapsayan hizmet alımlarının antant kalınmış KDV hariç tutarlarının sözleşme ay sayısına bölünerek bir aylık gider payının hesaplanmasından sonra cari ay çalışılan gün sayısına bölünerek günlük gider payı hesaplanmış olacaktır. (Örneğin; Taşıt kiralama sözleşmeleri, mali müşavir sözleşmeleri, iş yeri hekimi sözleşme ücretleri gibi.)

$$\text{AYLIK GİDER TUTARI} = \frac{\text{SÖZLEŞME TUTARI (KDV HARİC)} }{\text{SÖZLEŞME AY SAYISI}}$$

$$\text{GÜNLÜK GİDER TUTARI} = \frac{\text{AYLIK GİDER TUTARI}}{\text{CARİ AY FİİLİ ÇALIŞILAN GÜN SAYISI}}$$

b) **Tarifeler:** İlgili kurum ve kuruluşlar tarafından belirli bir dönemi kapsayan tarifelendirilmiş ücretlerin (sanayi odası aidatları, ticaret odası aidatları, internet aylık paket ücretleri gibi) aidat tutarının aidat süresine bölünerek hesaplanacaktır.

$$\text{AYLIK AİDAT TUTARI} = \frac{\text{YILLIK AİDAT TUTARI}}{12 \text{ AY}}$$

$$\text{GÜNLÜK AİDAT TUTARI} = \frac{\text{AYLIK AİDAT TUTARI}}{\text{CARİ AY FİİLİ ÇALIŞILAN GÜN SAYISI}}$$

2) Tüketime Göre Gider Hesaplama Ölçütleri Uygulama Açıklaması

a) **Bordrolar:** İşletme bünyesinde istihdam edilmiş; Direkt üretim çalışanları, Endirekt üretim çalışanları, Ar-Ge çalışanları, Pazarlama departmanı çalışanları, Yönetim departmanı çalışanları ile ilgili cari gün bitimi puantajlarının bordroya yüklenmesi ile elde edilen bir günlük ücretlerinin hesaplanması yöntemi ile brüt maaşlar üzerinden işveren hissesi dahil personel gideri hesaplanmış olacaktır.

Cari gün puantaj ile brüt maaşları üzerinden bir günlük hesaplama yöntemi:

$$\text{GÜNLÜK BRÜT ÜCRET} = \frac{\text{BRÜT MAAS}}{\text{CARİ AY FİİLİ ÇALIŞILAN GÜN SAYISI}}$$

$$\text{GÜNLÜK PERSONEL GİDERİ} = \left[\begin{array}{c} \text{GÜNLÜK} \\ \text{BRÜT ÜCRET} \end{array} + \begin{array}{c} \text{İŞVEREN} \\ \text{HİSSESİ} \end{array} \right]$$

b) **Maliyetleme/Ürün Ağaçları:** Direkt İlk Madde ve Malzeme (D.İ.M.M.) giderlerinin hesaplanması ile ilgili olarak üretim gamını oluşturan ürün ağaçları ile tespit edilmiş ürün bazında ürün malzeme

içeriğinin miktarlarının hammadde ambar çıkış fiyatları veya direkt satın alma yolu ile temin edilip malzeme alım fiyatları ile çarpımı sonucu ürün bazında D.İ.M.M gideri tespit edilmiş olacaktır.

Tablo 2: Ürün Ağacı Örneği

ÜRÜN ADI:					
ÜRÜN STOK KODU: 152.001					
PARÇA STOK KODU	PARÇA ADI	BİRİM	MİKTAR	BİRİM FİYATI	TUTARI (TL)
151.118					
151.119					
151.141					
151.210					
150.110					
150.111					
150.112					
150.113					
150.114					
TOPLAM					
ÜRÜN TEKNİK ÇİZİMİ		ÜRÜN PARÇA AÇIKLAMASI			

$$\text{ÜRÜN BAZINDA D.İ.M.M. GİD.} = \left[\begin{array}{cc} \text{ÜRÜN AĞACI} & * & \text{MALZEME} \\ \text{MLZ. MİK.} & & \text{BİRİM FİYATI} \end{array} \right]$$

Ürün bazında D.İ.M.M. tutarının cari gün üretim adeti ile çarpılarak günlük D.İ.M.M. giderleri sonucuna ulaşılacaktır.

$$\text{GÜNLÜK D.İ.M.M. GİD.} = \left[\begin{array}{cc} \text{ÜRÜN BAZINDA} & * & \text{GÜNLÜK} \\ \text{D.İ.M.M.} & & \text{ÜRETİM ADETİ} \end{array} \right]$$

c) **Sayaçlar:** Elektrik, su, doğalgaz sayaçlarının cari gün bitimi günlük okunarak cari günle ilgili kw, ton, m³ tüketimlerinin tespit edilmesi sonrası, bir önceki ayın kw, ton ve m³ birim fiyatları ile çarpılması sonucu günlük elektrik, su ve doğalgaz giderleri tespit edilmiş olacaktır.

$$\text{GÜNLÜK TÜKETİM TUTARI} = \left[\begin{array}{cc} \text{CARİ GÜN} & & \text{TÜKETİM} \\ \text{SAYAÇ TÜKETİMİ} & * & \text{BİRİM FİYATI} \\ \text{(kw, ton, m}^3\text{)} & & \end{array} \right]$$

Araç yakıt tüketimi hesaplamalarında ise cari gün sonu aracın yaptığı km ile km başına tüketim tutarı çarpılarak cari gün araç yakıt gideri tespiti yapılabilecektir.

$$\text{CARİ GÜN ARAÇ YAKIT GİD.} = \left[\begin{array}{cc} \text{YAPILAN} & * & \text{KM BAŞI} \\ \text{KM} & & \text{TÜKETİM BEDELİ} \end{array} \right]$$

3) Günlük Fiili Harcama Tespit Ölçüleri Uygulama Açıklaması

a) **Faturalar:** Cari gün içerisinde işletmenin ihtiyaç duyduğu stokta bulunmayan veya stoklanması mümkün olmayan gider türlerinin fatura ile yapılmış harcamaların toplamı sonucu günlük gider tespiti hesaplanmış olacaktır. (Örneğin; Posta gid., ikram ağırlama gid., noter masrafları gibi.)

4) Tahminleme Yöntemi ile Gider Tespit Ölçütleri Uygulama Açıklaması

a) **Bütçeler:** Bütçede hedeflenen gider tutarının ilgili ay çalışılan gün sayısına bölünerek cari gün gideri hesaplanmış olacaktır.

$$\text{GÜNLÜK AMORTİSMAN GİDERİ} = \frac{\text{AYLIK BÜTÇELENEEN AMORT. GİD.}}{\text{CARİ AY FİİLİ ÇALIŞILAN GÜN SAYISI}}$$

b) **Mizanlar (Emsal):** 600 Brüt Gelir hesaplaması ise cari ayın bir önceki aya ait kesin mizan brüt gelirlerinin aynı aya ait satış miktarlarına bölünmesi ile elde edilen birim satış fiyatının cari gün üretim adedi ile çarpılması neticesinde cari gün üretilmiş brüt geliri tespit edilebilecektir.

$$\text{BİRİM BRÜT SATIŞ FİYATI} = \frac{\text{ÖNCEKİ AY BRÜT GELİRLER}}{\text{ÖNCEKİ AY SATIŞ ADEDİ}}$$

$$\text{CARİ GÜN ÜRETİLMİŞ BRÜT GELİR} = \left[\begin{array}{cc} \text{BİRİM} & * \\ \text{BRÜT SATIŞ FİYATI} & \text{CARİ GÜN} \\ & \text{ÜRETİM ADEDİ} \end{array} \right]$$

610 Satış İadeleri ve 611 Satış İskontoları hesaplamasında ise cari ayın bir önceki ay iade ve iskonto % oranlarının tespiti ile cari gün iade ve iskonto tahmini yapılmış olacaktır.

$$\text{İNDİRİM \% 'Sİ} = \frac{\text{ÖNCEKİ AY İNDİRİM TUTARI}}{\text{ÖNCEKİ AY BRÜT SATIŞLARI}}$$

$$\text{BUGÜN İNDİRİM TUTARI} = \left[\begin{array}{cc} \text{BUGÜN} & * \\ \text{BRÜT SATIŞLARI} & \text{İNDİRİM} \\ & \% 'Sİ \end{array} \right]$$

$$\text{İADE \% 'Sİ} = \frac{\text{ÖNCEKİ AY İADE TUTARI}}{\text{ÖNCEKİ AY SATIŞLARI}}$$

$$\text{BUGÜN İADELER TUTARI} = \left[\begin{array}{cc} \text{BUGÜN} & * \\ \text{BRÜT SATIŞLARI} & \text{İADE} \\ & \% 'Sİ \end{array} \right]$$

Cari ayın bir önceki ay kesin mizanında (730-760-770 ana hesaplar altında yer alan bakım-onarım gid., basılı evrak gid. gibi) giderlerin bir aylık tutarlarının cari ay fiili çalışılan gün sayısına bölünerek cari gün gideri tespit edilebilecektir.

$$\text{GÜNLÜK BAKIM-ONARIM GİD.} = \frac{\text{ÖNCEKİ AY BAKIM-ONARIM GİD.}}{\text{CARİ AY FİİLİ ÇALIŞILAN GÜN SAYISI}}$$

Tespit edilen ölçütler doğrultusunda 2 Mayıs ve 3 Mayıs tarihleri ile ilgili oluşturulan üretilmiş kâr (zarar) hesaplama tablosu örneği aşağıda verilmiştir.

Tablo 3: Üretilmiş Kâr (Zarar) Tablosu

BRÜT SATIŞLAR	02.05.2020	03.05.2020	04.05.2020
600-YURTIÇI SATIŞLAR	16.600,00	23.100,00	
610-SATIŞ İADELERİ (-)	130,00	180,00	
611-SATIŞ İSKONTOLARI (-)	180,00	810,00	
NET SATIŞLAR	15.890,00	22.110,00	
710-D.İ.M.M.	6.800,00	9.500,00	
720-D.İ.G.	2.600,00	2.700,00	
730-GENEL ÜRETİM GİD.	2.020,00	2.030,00	
. ENDİREK İŞÇİLİK	1.350,00	1.300,00	
. ENERJİ GİD.	300,00	380,00	
. MAK. BAKIM-ONARIM GİD.	70,00	70,00	
. LAB. CİH. BAKIM-ONARIM GİD.	20,00	-	
. AMORTİSMAN GİD.	280,00	280,00	
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI	4.470,00	7.880,00	
750-AR-GE GİD.	550,00	780,00	
. PERSONEL GİD.	400,00	480,00	
. AR-GE MALZ. GİD.	150,00	300,00	
760-PAZARLAMA SAT. DAĞ. GİD.	1.770,00	1.800,00	
. PERSONEL GİD.	600,00	620,00	
. TAŞIT KİRA GİD.	170,00	170,00	
. TAŞIT YAKIT GİD.	110,00	120,00	
. SEYAHAT GİD.	200,00	200,00	
. KONAĞLAMA GİD.	150,00	150,00	
. FUAR GİD.	190,00	190,00	
. TANITIM GİD.	250,00	250,00	
. NAKLİYE GİD.	100,00	100,00	
770-GENEL YÖNETİM GİD.	2.460,00	2.500,00	
. YÖN. ÜCR. GİD.	800,00	800,00	
. ELEKTRİK GİD.	40,00	50,00	
. DOĞALGAZ GİD.	50,00	60,00	
. SU GİD.	20,00	15,00	
. TELEFON GİD.	25,00	25,00	
. İNTERNET GİD.	5,00	5,00	
. POSTA-KARGO GİD.	50,00	40,00	
. KIRTASIYE GİD.	30,00	30,00	
. BASILI EVRAK GİD.	40,00	40,00	
. ARAÇ KİRA GİD.	170,00	170,00	
. ARAÇ YAKIT GİD.	50,00	70,00	
. ARAÇ BAKIM-ONARIM GİD.	20,00	20,00	
. DEMİRBAŞ BAKIM-ONARIM GİD.	70,00	70,00	
. BİNA BAKIM-ONARIM GİD.	150,00	150,00	
. ARAÇ MUAYENE ÜCR.	5,00	5,00	
. YÖNETİM SEY. GİD.	80,00	80,00	
. TEMSİL AĞIRLAMA GİD.	140,00	180,00	
. MUHASEBE ÜCRETLERİ	50,00	50,00	
. YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR ÜCR.	60,00	60,00	
. HUKUK DANIŞMANLIĞI GİD.	80,00	80,00	
. İŞYERİ HEKİMİ ÜCR.	120,00	120,00	
. ODA AİDATLARI	30,00	30,00	
. NOTER MASRAFLARI	85,00	50,00	
. TEMİZLİK MLZ. GİD.	20,00	30,00	
. DEMİRBAŞ AMORTİSMAN GİD.	40,00	40,00	
. DİĞ. GİD.	230,00	230,00	
FAALİYET KÂRI (ZARARI)	(310,00)	2.800,00	
780- FİNANSMAN GİD.	200,00	200,00	
OLAĞAN KÂR VEYA (ZARAR)	(510,00)	2.600,00	
GÜNLÜK KÂR VEYA (ZARAR)	(510,00)	2.600,00	
(-) VERGİ (%... KV)	-	-	
GÜN SONU NET KÂR VEYA (ZARARI)	(510,00)	2.600,00	

4.3. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

02.05.2020 ve 03.05.2020 tarihleri için örnekleme yapılan üretilmiş kâr (zarar) tablosunu teşkil eden;

- Brüt Satışlar
- Satış İadeleri (-)
- Satış İskontoları (-)
- Genel Üretim Gid.
- Ar-ge Gid.
- Paz. Sat. Dağ. Gid.
- Gen. Yön. Gid.
- Finansman Gid.

olmak üzere tüm gelir ve gider hesaplamaları Şekil 1 ölçütlerin gelir-gider dağılımı şeması ve açıklamaları doğrultusunda hazırlanmıştır.

Bu aşamadan sonra 02-03/05/2020 tarihli üretilmiş kâr (zarar) tablosu verileri üzerinden; kâr (zarar) ve üretim miktarları ile ilgili bütçe-fili durum mukayeselerine Tablo 4-7'de yer verilmiştir. Ayrıca kâr (zarar) ve üretim adetleri sapma %'leri ise Tablo 8'de yer almıştır.

Tablo 4: Bütçe-Günlük Üretilmiş Kâr (Zarar) Mukayese Tablosu (02.05.2020)

AÇIKLAMA	BÜTÇE-CARİ AY GELİR GİDER HEDEFLERİ	CARİ AY ÇALIŞILAN GÜN SAYISI	BÜTÇE-GÜNLÜK GELİR GİDER HEDEFİ	GÜNLÜK ÜRETMİŞ GELİR-GİDER HESAPLAMASI	FARK +/-
600 BRÜT SATIŞLAR	657.020,00	26	25.270,00	16.600,00	-8.670,00
610 SATIŞ İAD. (-)	7.800,00	26	300,00	130,00	-170,00
611 SATIŞ İSK. (-)	23.400,00	26	900,00	580,00	-320,00
NET SATIŞLAR	625.820,00	26	24.070,00	15.890,00	-8.180,00
710 D.İ.M.M. GİD.	303.400,00	26	11.670,00	6.800,00	-4.870,00
720 D.İ.G. GİD.	65.000,00	26	2.500,00	2.600,00	100,00
730 GEN. ÜRT. GİD.	52.000,00	26	2.000,00	2.020,00	20,00
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI	205.420,00	26	7.900,00	4.470,00	- 3.430,00
750 AR-GE GİD.	13.000,00	26	500,00	550,00	50,00
760 PAZ. SAT. DAĞ. GİD.	46.800,00	26	1.800,00	1.770,00	-30,00
770 GEN. YÖN. GİD.	67.600,00	26	2.600,00	2.460,00	-140,00
FAALİYET KÂR (ZARAR)	78.020,00	26	3.000,00	(310,00)	-3.310,00
780 FİNANSMAN GİD.	5.200,00	26	200,00	200,00	-
OLAĞAN KÂR (ZARAR)	72.820,00	26	2.800,00	(510,00)	-3.310,00
GÜN KÂRI VEYA ZARARI	72.820,00	26	2.800,00	(510,00)	-3.310,00
(-) VERGİ (% KV)	-	26	-	-	-
GÜN. NET KÂR (ZARAR)	72.820,00	26	2.800,00	(510,00)	-3.310,00

Tablo 5: Bütçe-Günlük Fiili Üretim Miktarı Mukayese Tablosu (02.05.2020)

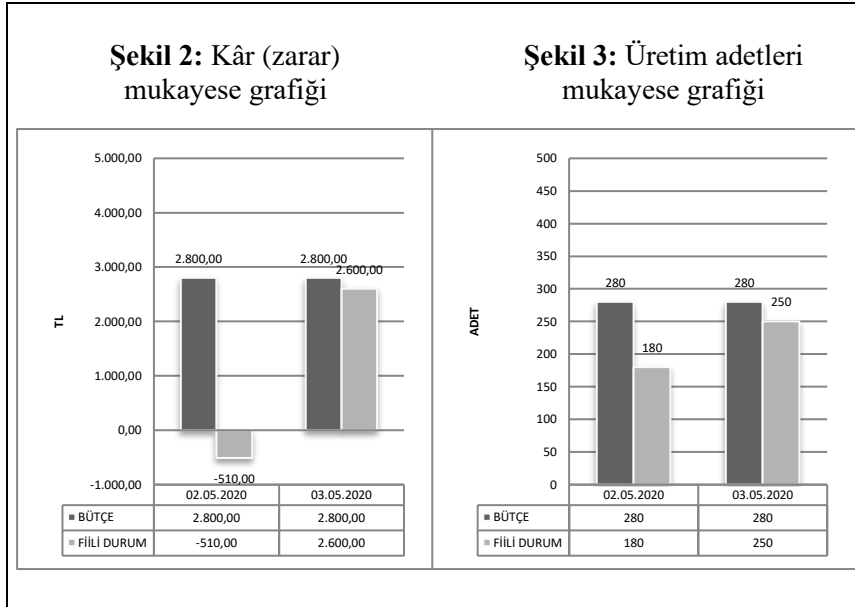
ÜRÜN TİPİ	BİRİM	BÜTÇE - CARİ AY ÜRET. HED.(AD.)	CARİ AY ÇALIŞILAN GÜN SAYISI	BÜTÇE GÜNLÜK ÜRETİM HED. (AD.)	GÜNLÜK FİİLİ ÜRETİM (AD.)	FARK (AD.) +/-
X Tipi Ürün	Ad.	2.860	26	110	70	-40
Y Tipi Ürün	Ad.	3.380	26	130	80	-50
Z Tipi Ürün	Ad.	1.040	26	40	30	-10
TOPLAM		7.280	26	280	180	-100

Tablo 6: Bütçe-Günlük Üretilmiş Kâr (Zarar) Mukayese Tablosu (03.05.2020)

AÇIKLAMA	BÜTÇE-CARİ AY GELİR-GİDER HEDEFLERİ	CARİ AY ÇALIŞILAN GÜN SAYISI	BÜTÇE-GÜNLÜK GELİR GİDER HEDEFİ	GÜNLÜK ÜRETİLMİŞ GELİR-GİDER HESAPLAMASI	FARK +/-
600 BRÜT SATIŞLAR	657.020,00	26	25.270,00	23.100,00	-2.170,00
610 SATIŞ İAD. (-)	7.800,00	26	300,00	180,00	-120,00
611 SATIŞ İSK. (-)	23.400,00	26	900,00	810,00	-90,00
NET SATIŞLAR	625.820,00	26	24.070,00	22.110,00	-1.960,00
710 D.İ.M.M. GİD.	303.400,00	26	11.670,00	9.500,00	-2.170,00
720 D.İ.G.	65.000,00	26	2.500,00	2.700,00	200,00
730 GEN. ÜRT. GİD.	52.000,00	26	2.000,00	2.030,00	30,00
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI	205.420,00	26	7.900,00	7.880,00	-20,00
750 AR-GE GİD.	13.000,00	26	500,00	780,00	280,00
760 PAZ. SAT. DAĞ. GİD.	46.800,00	26	1.800,00	1.800,00	-
770 GEN. YÖN. GİD.	67.600,00	26	2.600,00	2.500,00	-100,00
FAALİYET KÂR (ZARAR)	78.020,00	26	3.000,00	2.800,00	-200,00
780 FİNANSMAN GİD.	5.200,00	26	200,00	200,00	-
OLAĞAN KÂR (ZARAR)	72.820,00	26	2.800,00	2.600,00	-200,00
GÜN KÂRI VEYA (ZARARI)	72.820,00	26	2.800,00	2.600,00	-200,00
(-) VERGİ (% KV)	-	26	-	-	-
GÜN. NET KÂR (ZARAR)	72.820,00	26	2.800,00	2.600,00	-200,00

Tablo 7: Bütçe-Günlük Fiili Üretim Miktarı Mukayese Tablosu (03.05.2020)

ÜRÜN TİPİ	BİRİM	BÜTÇE - CARİ AY ÜRET. HED.(AD.)	CARİ AY ÇALIŞILAN GÜN SAYISI	BÜTÇE GÜNLÜK ÜRETİM HED. (AD.)	GÜNLÜK FİİLİ ÜRETİM (AD.)	FARK (AD.) +/-
X Tipi Ürün	Ad.	2.860	26	110	70	-40
Y Tipi Ürün	Ad.	3.380	26	130	100	-30
Z Tipi Ürün	Ad.	1.040	26	40	80	40
TOPLAM		7.280	26	280	250	-30



Tablo 8: Kâr (Zarar) İle Üretim Adetleri Sapma %'leri

AÇIKLAMA	BÜTÇELENMİŞ KÂR (ZARAR)		CARİ GÜN ÜRETİLMİŞ KÂR (ZARAR)		% SAPMA DEĞERİ	
	02.05.2020	03.05.2020	02.05.2020	03.05.2020	02.05.2020	03.05.2020
KÂR (ZARAR)	2.800,00	2.800,00	(510,00)	2.600,00	-%118,21	-%07,14
ÜRETİM ADEDİ	280	280	180	250	-%35,71	-%10,71

Üretilmiş kâr (zarar) tablosu, mukayese tabloları ile sapma %'leri tablosundan elde edilen veriler sonuç bölümünde değerlendirilmiştir.

5. Sonuç

KOBİ'lerin (özellikle mikro ve küçük ölçekli) doğru kararlar almalarında, ve hedeflerinde lehte revizyonlar yapabilmelerinde günlük üretimleri ile ilgili gelir-giderlerini bilmeleri önem arz etmektedir. Bu açıdan KOBİ'lere üretilmiş kâr (zarar) olarak adlandırılabilir bu yöntem ile cari gün içerisinde ürettikleri, stok kayıtlarına alınmış ürün adetlerinden hareketle çalışmada belirlenmiş gelir-gider hesaplama ölçütleri ile gelirlerini ve giderlerini hesaplayarak üretilmiş kâr (zarar) sonucuna varabilecekleri bir yöntem önerilmiştir.

Çalışmanın 02.05.2020 tarihli uygulama sonuçları ile ilgili olarak Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5 verileri incelendiğinde bütçelenmiş hedef kârın 2.800,00 TL olduğu, gerçekleşmenin ise -3.310,00 TL fark neticesinde günün (510,00) TL zarar ile kapatıldığı görülmektedir. Aynı gün için bütçelenmiş hedef üretim adedi ise 280 adet olup, fiili üretim -100 adet sapma ile 180 adet olarak gerçekleşmiştir. Bu da günün 510,00 TL gibi bir zarar ile kapatılmasını getirmiştir. Bu sonuçlar önerilen yöntem ile tespit edilmiş, sonrasında lehte iyileştirme kararı alınarak 03.05.2020 tarihli örnek için üretim 250 adet alınarak hesaplama yapılmıştır. Yapılan hesaplama sonuçları ile ilgili olarak Tablo 3, Tablo 6 ve Tablo 7'deki verilerin incelenmesi neticesinde ise 03.05.2020 tarihi için de bütçelenen hedef günlük kâr 2.800,00 TL, üretim adedinin 250 adede çıkartılmış olması sonucu günlük üretilmiş kâr ise 2.600,00 TL olarak hesaplanmıştır.

Çalışma, kâr veya (zarar) ile üretim adetleri sapma %'leri olarak değerlendirildiğinde ise, Tablo 8 sonuçlarına göre 02.05.2020 tarihi için 2.800,00 TL kâr bütçelenmesine karşın, 510,00 TL zarar hesaplanırken kâr sapma yüzdesi -%118,21, üretim adedi sapma yüzdesi ise -%35,71 olarak hesaplanmıştır. 03.05.2020 tarihi için alınan iyileştirme kararı neticesinde 2.800,00 TL bütçelenmiş kâr'a karşılık 2.600,00 TL kâr hesaplanarak sapma yüzdesi -%07,14, üretim adedi sapma %'si ise -%10,71 olmuştur. Bu sonuç 02.05.2020 tarihli -%118,21 kâr sapma %'si ve -%35,71 üretim adedi sapma %'si sonucu ile karşılaştırıldığında üretilmiş kâr (zarar) yöntemi ile tespit edilen olumsuzluğun düzeltilmesinin olumlu netice verdiğini göstermektedir.

İşletme yönetimleri bu çalışma verileri ışığında gelirlerini artırma noktasında, işletmelerini daha verimli hale getirebileceklerdir. Ayrıca işletmedeki personel verimlilikleri ve atıl kapasitelerin gözden geçirilerek ilgili giderlerde gerekli tasarrufların yapılması sağlanabilecektir.

Yöntemin üretici KOBİ'lerde uygulanmasının fayda ve getirisinin yüksek olmasının yanında, KOBİ yöneticilerinin yönetim gücünü artırmada, doğru

kararlar almalarında ve sağlıklı veri ihtiyacını karşılamaları sonucu hedefledikleri kârları realize etmelerinde itici bir rol oynayacaktır.

Üretilmiş kâr (zarar) kavramı ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamış olup, literatüre katkısının yüksek olacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

Alkan, H. (2001), İşletme Başarısında Maliyet Yönetiminin Rolü ve Maliyet Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar (Ormancılık Açısından Bir Değerlendirme), Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 2, s.177-192.

Bayraktaroğlu, H., Sarıtaş, A. ve Kalkan, A. (2015), KOBİ'lerde Yöneticilerin Muhasebe Bilgi Sistemini Kullanım Düzeylerinin Araştırılması: Burdur İlinde Bir Uygulama, Finans Politik&Ekonomik Yorumlar. 52(606), s.9-21.

Büyükmirza, K. (2016), Maliyet ve Yönetim Muhasebesi Tek Düzene Uygun Bir Sistem Yaklaşımı, Ankara: Gazi Kitabevi.

Çelik, A., ve Akgemci, T. (2007), Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler, Ankara: Gazi Kitabevi.

Demir, Ö. ve Gül, M. (2015), Üretim Yapan KOBİ'lerde Karar Sürecine Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkileri: Trb1 Bölgesinde Yapılan Bir Araştırma, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 25(2), s.171-191.

Demirkutlu, Karakaya, F. (2015), Maliyet Yönetimi ve KOBİ'lerin Farkındalıkları: Ampirik Bir Çalışma, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2), s.39-62.

Esmeray, A. ve Dağlı, Buluş, Ö. (2017), Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde (KOBİ) Muhasebe Bilgi Sistemi: Kayseri'de Faaliyet Gösteren İşletmeler Üzerine Bir Araştırma, İşletme Araştırmaları Dergisi, 9(4), s.748-769.

Kaygusuzoğlu, M. ve Uluyol, O. (2011), İşletme Yöneticilerinin Muhasebe Bilgilerini Kullanım Düzeyinin Araştırılması ve Adıyaman Uygulaması, Yönetim Bilimleri Dergisi, 9(2), s.301-320.

Maingot, M. ve Zeghal, D. (2006), Financial Reporting of Small Business Entities in Canada, Journal of Small Business Management, 44(4), s.513-530.

Mbroh, J. K. (2012), Accounting and Control Systems Practiced by Small and Micro Enterprise Owners with in the Cape Coast Metropolitan

Area of Ghana, *Asian Journal of Business and Management Sciences*, Vol. 9, s.28-47.

McMahon, R. G. P. (2001), Business Growth and Performance and Financial Reporting Practices of Australian Manufacturing SMEs. *Journal of Small Business Management*, 39(2), s.152-164.

Reid, G. C. ve Smith, J. A. (1999), Information System Development in the Small Firm: tests of contingency, agency and markets & hierarchies approaches, CRIEFF Discussion Paper No. 9905, Department of Economics, University of St Andrews.

Mizrahi, R. (2011), KOBİ'lerde Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkin Kullanımı Üzerine Bir Araştırma, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), s.307-316.

Sarıkahya, M. (2012), Mobilya Endüstrisinde KOBİ'lere Verilen Devlet Desteklerinin Firmalar Üzerindeki Etkileri (Ankara örneği), *Politeknik Dergisi*, 13(4), s.177-183.

Türkmen, İ. ve Yılmaz, H. (2019), Stratejik Girişimcilik ve Bilgi Yönetimi Performansı Arasındaki İlişki: Bilişim 500 Şirketlerinde Bir Araştırma, *Journal of Yasar University*, 14(53), s.1-12.

Uluyol, O. (2013). Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde (KOBİ) Finansal Yönetim Uygulamaları, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 60, s.87-105.

Yılmaz, Ö. ve Erdem, Ö. (2019). Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ'lerin) Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri ve Önemi: Ankara Tekstil İşletmeleri Örneği, *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 5(2), s.184-215.